

En studie om ensamkommande flyktingbarn och deras upplevelser

Asiya Adan

Examensarbete
Det sociala området
2012

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	
Författare:	Asiya Adan
Arbetets namn:	En studie om ensamkommande flyktingbarn och deras upplevelser
Handledare (Arcada):	Ellinor Silius-Ahonen
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Varje år kommer ett hundratal flyktingbarn till Finland utan vårdnadshavare eller andra anhöriga. Dessa barn tillhör en utsatt grupp som är viktig att uppmärksamma. Syftet med examensarbetet är att beskriva hur ensamkommande flyktingbarn kan känna under flykten och när de kommer till ett nytt land. Meningen är att undersöka hur dessa barn kan må efter en flykt och målet är att få en djupare förståelse av dessa barns emotionella svårigheter. Frågeställningar är: <i>Varför skickas dessa barn till Finland? Vilka emotionella svårigheter kan uppstå hos ensamkommande flyktingbarn?</i> Problemet närmas med hjälp av en kvalitativ forskningsansats och narrativa temaintervjuer som datainsamlingsmetod. Målgruppen för undersökningen är individer som kom till Finland som barn men idag är vuxna. Respondenterna var två till antal. Först presenteras bakgrundsforskning om ämnet, och i följande kapitel redogörs för den teoretiska referensramen som består av KASAM (känsla av sammanhang) kris och empowerment som socialpedagogiskt begrepp. Resultaten visar att ensamkommande flyktingbarn lider av depression en längre tid. Flyktingbarnen har svårt att förstå vad som händer under och efter flykten. Enligt resultaten skickas ensamkommande flyktingbarnen till Finland på grund av krig. Barnen skickades plötsligt utan förvarning med en främmande person vilket medförde känslomässiga svårigheter. Vidare visar resultaten att barnen upplevde känslor av maktlöshet både under och efter flykten. Eftersom flykten skedde plötsligt hade barnen svårt att reflektera över det som hade hänt och därför hade svårt att uppfatta situationen.</p>	
Nyckelord:	Ensamkommande flyktingbarn, KASAM (känsla av sammanhang), kris, empowerment
Sidantal:	45
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
DegreeProgramme:	Social Services
Identificationnumber:	
Author:	Asiya Adan
Title:	A study of unaccompanied refugee children and their experiences
Supervisor (Arcada):	Ellinor Silius-Ahonen
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>Every year, hundreds of refugee children come to Finland without a guardian or other relatives. These children belong to a vulnerable group that is important to pay attention to. The purpose of this study is to describe how unaccompanied refugee children may feel during the escape and when they come to a new country. The intention is to examine how these children can feel after an escape, and the goal is to gain a deeper understanding of these children's emotional difficulties. Research questions are: Why send these children to Finland? What emotional difficulties can occur in unaccompanied refugee children? The problem is approached by means of a qualitative research approach and narrative theme interviews as data collection method. The target group of the survey is individuals who came to Finland as a child, but today are adults. The respondents composed of two individuals. First background research on the subject is presented, and in the following chapter the theoretical framework is described. It consists of SOC (Sense of Coherence) crisis and empowerment as a social pedagogical concept. The results show that unaccompanied refugee children suffer from depression long after they have settled down in the new country. Refugee children have difficulty understanding what happens during and after the escape. According to the results the unaccompanied refugee children are sent to Finland because of war. The children were sent suddenly without warning with a stranger, and the experience results in emotional difficulties. Further, the result shows that the children experienced feelings of powerlessness, both during and after the escape. Because the escape occurred so suddenly the children didn't have time to reflect on what had happened and therefore found it difficult to understand the situation.</p>	
Keywords:	Unaccompanied refugee children, SOC (sense of coherence), crisis , empowerment
Number of pages:	45
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
1.2	Bakgrund	6
1.3	Syfte, frågeställningar och avgränsningar	8
1.4	Centrala begrepp	8
1.5	Definition av begrepp	8
2	TIDIGARE FORSKNING	9
3	ENSAMKOMMANDE FLYKTINGBARN SITUATION I FINLAND	12
4	TEORETISK REFERENS RAM	13
4.1	KASAM (Känsla av sammanhang)	13
4.1.2	Begriplighet	14
4.1.3	Hanterbarhet	14
4.1.4	Meningsfullhet	14
4.2	KRIS	15
4.2.1	Utvecklingskriser	15
4.2.2	Traumatiska kriser	15
4.2.3	Chockfasen	16
4.2.4	Reaktionsfasen	16
4.2.5	Bearbetningsfasen	17
4.2.6	Nyorienteringsfasen	17
4.3	Empowerment som socialpedagogiskt begrepp	17
4.3.1	Makt och maktlöshet	18
5	METODVAL	19
5.1	Datainsamlingsmetod	19
5.2	Bearbetning och analys	20
6	RESULTATREDOVISNING	21
6.1	Sofias Berättelse	21
6.2	Yasminas berättelse	27
7	RESULTATANALYS	31
7.1	Flykten	31
7.2	Ankomsten	32
7.5	Metoddiskussion	35
7.6	Slutdiskussion	37

7.7 Vidare forskning	39
Bilagor	42
Bilaga 1	42
Bilaga 2	43
Bilaga 3	44

1 INLEDNING

När det blev dags för mig att skriva mitt examensarbete var det en självklarhet för mig att skriva om människor med invandrarbakgrund. Exakt vad blev klart för mig en kväll när jag tittade på en dokumentär som handlade om ensamkommande flyktingbarn. Sju barn med olika bakgrund berättade om vad de hade varit med om och hur det kändes att vara i ett land med så mycket frihet. Jag märkte att dokumentären handlade mycket om hur barnen skulle integreras i samhället på bästa sätt, och få bra utbildning. Jag började fundera för mig själv hur man kan må efter en flykt utan föräldrar eller andra anhöriga, och därifrån grundades iden för mitt examensarbete.

Idealet för mig skulle ha varit att få intervju med ensamkommande flykting barn som nyligen anlänt till Finland. Men det blev svårt att genomföra med avseende på etiska aspekter. Därför har jag valt att intervjua personer som kom till Finland som barn men idag är vuxna.

En stor del av socionomens arbete handlar om att bemöta, stöda, hjälpa och handleda olika människor i utsatta livssituationer. Jag hoppas att denna undersökning kan hjälpa mig och andra som vill arbeta med ensamkommande flykting barn att få en bättre förståelse av vilka emotionella svårigheter dessa barn kan gå igenom och därmed kunna möta deras behov av stöd på ett bättre sätt.

1.2 Bakgrund

Årligen kommer ett stort antal ungdomar och barn utan vårdnadshavare från olika delar av världen, uppskattningsvis finns 100 000 ensamkommande flyktingbarn i Europa. Dessa barn utgör en stor del av antalet flyktingar som flyr sina länder på grund av hunger, förföljelser, hot eller naturkatastrofer. De söker sig till demokratiska och ekonomiskt stabila länder i hopp om en tryggare tillvaro i livet. Många av dessa barn har svåra erfarenheter, de har varit med om krig, blivit utsatta för övergrepp och bevittnat våld. (Brendler-Lindqvist, 2004:6)

Statistiken på migrationsverkets hemsida visar på en ökning av ensamkommande barn. År 2006 var det totalt 108 ensamkommande flykting barn och år 2010 var det 329 barn/ungdomar totalt (Migrationverket.fi).

Antalet ensamkommande flyktingbarn har ökat de senaste åren i de flesta europeiska länder. De flesta barnen kommer från Afghanistan, Somalia och Irak. Det har varit krig, konflikter och en mycket svår humanitär situation i dessa länder. Människor som flyr sina hemländer har rätt att söka asyl i ett annat land. Dessa rättigheter regleras i internationellt erkända överenskommelser. Där bestäms till exempel vilket land som skall pröva en asylansökan (Rädda barnen.se).

Wendy Ayotte (2000) har gjort undersökningar om ensamkommande flyktingbarn i Europa och menar att största orsaken till att barn flyr sina hemländer är krig och folkmord. Som exempel skriver hon om inbördeskrig i Somalia som tvingar barn att fly. Vidare menar hon att barnen oftast flyr med släktingar eller smugglare.

Man kan inte identifiera en huvudorsak till varför barnen flyr sina länder men orsakerna är många. I en undersökning som gjordes om ensamkommande flyktingbarn i Västeuropa där 218 deltog kom man fram till följande orsaker till flykt (Brendler-Lindqvist, 2004:11):

- *”Krig. Nästan hälften av barnen kom från länder i krig och väpnade konflikter.*
- *”Förföljelse. 2/5 av barnen hade varit utsatta för förföljelse av politiska, etniska, religiösa och andra skäl Separation från föräldrarna i hemlandet.*
- *1/3 av barnen hade förlorat sina Föräldrar pga. död, försvinnanden, fängslanden eller sjukdom.*
- *Fattigdom. 1/7 av barnen kom från mycket fattiga förhållanden, från utslagna eller underprivilegierade familjer*
- *Människohandel. 1/8 av barnen hade varit involverade i prostitution, droghandel och annat tvångsarbete*
- *Tortyr. 1/8 av barnen hade varit utsatta för tortyr*
- *Andra skäl som också förekommer, men i mindre omfattning är: familjesammanbrott, barnmisshandel, vanvård på institution, tvångsgifte, könsstympning, förföljelse pga. sexuell läggning,*

sjukdomar, brist på utbildningsmöjligheter pga. diskriminering”

1.3 Syfte, frågeställningar och avgränsningar

Syftet med min undersökning är att belysa vilka emotionella svårigheter, det kan medföra för ett ensamkommande flyktingbarn att komma till ett nytt land. Genom att höra deras berättelser försöker jag ge en ökad förståelse om hur den här utsatta gruppen av barn kan må efter en landsflykt.

Jag har valt att avgränsa min studie till ensamkommande flyktingbarn som kom till Finland i tonåren. Anledningen till varför jag har valt denna åldersgrupp är för att jag anser att de kommer ihåg vad de kände och deras upplevelser, och för att majoriteten av ensamkommande flyktingbarn är i tonåren.

Mina frågeställningar i arbetet är följande:

Varför skickas dessa barn till Finland?

Vilka emotionella svårigheter kan uppstå hos ensamkommande flyktingbarn?

1.4 Centrala begrepp

Centrala begrepp i examensarbetet är: Ensamkommande flyktingbarn, som förklaras i följande kapitel. Teorierna KASAM (känsla av sammahang), Kris, och empowerment som socialpedagogiskt begrepp definieras i kapitel fyra.

1.5 Definition av begrepp

Här kommer jag att definiera begrepp som används i examensarbetet.

Ensamkommande barn: Definition av ett ensamkommande är en person under arton år som är åtskild från båda sina föräldrar eller från en person som enligt lag eller sedvana har det huvudsakliga ansvaret för barnet (Savethechildren.org).

Flykting: FN:s definition av en flykting är en person som lämnat sitt hem och som inte kan återvända dit på grund av fruktan för förföljelse som kan bero på etnicitet, nat-

ionalitet eller tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiös eller politisk uppfattning. Individer som tvingas lämna sitt hemland på grund av krig eller inbördeskrig är flyktingar (Röda korset.se).

Asyl: Asyl innebär att man söker skydd i ett annat land på grund av krig, konflikt, våld, övergrepp, förföljelse och terror. Med asyl menas uppehållstillstånd som beviljas för en utlänning pga. att han eller hon är flykting, med uppehållstillståndet har personen rätt att vistas i Finland under en viss tid tills man får ett permanent uppehållstillstånd (migrationsverket.fi).

2 TIDIGARE FORSKNING

Litteratur har sökts på internet i elektroniska databaser i fulltext, titel.

Följande databaser användes: Academic Search Elite (EBSCO), Google Scholar, ProQuest. Sökord var bland annat: Refugee children, unaccompanied refugee, refugee children experiences. Jag lyckades hitta forskningar som gav mig mångsidig bakgrundsinformation för mitt forskningsområde.

Då jag började söka om tidigare forskning kring ämnet märktes det tydligt att det fanns mycket material, dock koncentrerades mycket av forskningen på integrationsfrågor. Forskningar gjorda i Finland som var översatta till engelska eller svenska var svåra att hitta. Därför är mina tidigare forskningar från andra länder än Finland. Jag har använt mig av fyra olika forskningar, den första är gjord i Belgien, den andra är gjord i Sverige, den tredje är gjord i Canada och den fjärde är en avhandling av Lillemor Lagnebro om finska krigsbarn.

Ilse Derluny & Eric Broekaert gjorde en undersökning i Belgien med titeln *Different perspectives on emotional and behavioral problems in unaccompanied refugee children and adolescents*. Syftet med undersökningen var att undersöka förekomsten av emotionella och beteendemässiga problem som kan uppstå hos ensamkommande flyktingbarn och ungdomar. Studien gjordes i kvantitativ metod och deskriptiv statistisk analys användes. Totalt 166 ensamkommande barn och ungdomar deltog. Barnen och ungdomarna som deltog bodde i fosterhem eller ensamma. De undersökte också inverkan av olika faktorer såsom antal traumatiska upplevelser barnen har varit med om, ålder, kön och var/hur ungdomarna bor. Undersökningen utgår inte bara från den ungas perspektiv

utan också från vårdgivarens perspektiv. Ungdomarna och barnen som var över tolv år fick själva svara på frågeformulären, för barn under tolv år fick deras fosterföräldrar fylla i frågeformulären. För att få med vårdgivarnas perspektiv fick även de fylla i frågeformulären. Som resultat kom de fram till att 37-47 % av ensamkommande flyktingbarn har allvarliga tecken på ångest, depression och posttraumatisk stress. Undersökningen visade även att flickor och de som har varit med om traumatiska händelser löper en större risk att drabbas av dessa känslomässiga problem.

En annan undersökning gjord av Anne-Marie M. Wallin & Gerd I. Ahlström heter *Unaccompanied young adult refugees in Sweden, experiences of their life situation and well-being: a qualitative follow-up study*. Undersökningen är en kvalitativ uppföljningsstudie, där de har intervjuat ensamkommande flyktingbarn efter att de bott i Sverige i ca tio år. Respondenterna blev tillfrågade om deras nuvarande livssituation, hans/hennes sociala nätverk, hans/hennes känsla av välbefinnande, och hans/hennes planer om framtiden. Som analysmetod användes beskrivande fenomenologi. De flesta som deltog i undersökningen kände att de har bearbetat sina problem som vanligen drabbar flyktingar. De hade skaffat sig jobb och på det sättet fått tillbaka sin autonomi och vissa hade även bildat familj. Dock fanns det ett få antal som kände sig ensamma och inte delaktiga i samhället, en del ansåg även att de kände sig deprimerade. Som resultat kom de fram till att professionella som arbetar med flyktingar skall göra vad de kan för att hjälpa flyktingar som känner sig ensamma, för att förhindra ytterligare försämring av deras mentala och fysiska hälsa. Vidare bör personal vara känsliga för symptom på posttraumatisk stress när de arbetar med flyktingar, även om flyktingarna har bott en längre tid i landet.

Montgomery, Rousseau och Shermarke har gjort en undersökning som heter *Alone in a strange land: unaccompanied minors and issues of protection*. Undersökningen handlar om ensamkommande flyktingbarns situation i Quebec. Undersökningen har gjorts med narrativ analys där ungdomarna har fått berätta om deras orsak till flykten. Som resultat kom de fram till att vardagliga saker som är självklara för de flesta är svåra för ensamkommande flyktingbarn. Genom de ungas berättelser kommer det fram varför de skickats till Canada. En pojke från Nigeria var sjutton år då han flydde, han berättar om hur hela hans liv vändes upp och ner när han en helt vanlig dag i skolan möttes av en vän till familjen som sa till honom att han inte kunde återvända hem eftersom hans mamma och

bror var döda. Han fick gömma sig i en by flera dagar med främmande människor. Bekanta till familjen som fruktade för pojkens liv arrangerade ett falskt pass för att ta honom till Canada. Allt detta hände så snabbt att pojken inte hann reflektera över vad som hade hänt. Det var först efter hans ankomst till Quebec som han insåg den fulla effekten av hans förlust.

Dessa ungdomar känner förlust, chock eller trauma, särskilt under perioden omedelbart efter ankomsten. Till exempel för dem som har varit tvungna att lämna sina länder utan förvarning eller förberedelser. En socialarbetare beskriver förödelsen som visas av en ung bror och syster vid sin ankomst till Montreal efter en migration som de inte hade varit förbredda på: *"De kom till Y på helgen. De var i ett tillstånd av chock, de kunde inte prata, de log, men deras ansikten var stängda, stängd, stängt"*. Chocken kan också komma på grund av separationen från familjen eller att de har utsatts för våld eller själva varit vittne till det.

En annan forskning som är relevant för mitt examensarbete är en avhandling skriven av Lillemor Lagnebro, *Finska krigsbarn 1994*. Hon skriver om varför 70,000 finska barn från åldrarna 6 månader till 10 år skickades till Sverige från Finland. Barnen skickades mellan åren 1939-45 för att skyddas från krig. Denna barnförflyttning som skedde under denna tid betecknas som "världens största barnförflyttning". Lagnebro beskriver barnens situation som traumatisk med långvariga psykiska och emotionella svårigheter. Vidare menar hon att krigsbarnens upplevelser dominerades av osäkerhet, rädsla och en ständig fruktan på grund av förlusten av sammanhang och separationen av föräldrarna. Osäkerheten som barnen kände ledde i många fall till ångest och orsakade relationsproblem för många senare i livet. De flesta av barnen som skickades till Sverige kände att de straffades av sina föräldrar för något och därför skickats, deras känslor präglades av skuld- och skamkänslor.

3 ENSAMKOMMANDE FLYKTINGBARN SITUATION I FINLAND

I detta kapitel kommer jag att relativt kort beskriva var barnen placeras när de först anländer till Finland och vem som ansvarar för barnets angelägenheter. Anledningen till varför kapitlet blev kort var för att allt som fanns om ensamkommande flyktingbarn i Finland står på finska. Eftersom jag inte behärskar språket hade jag svårigheter att hitta information. Mina enda källor blev migrationsverket och länsstyrelsen i Sverige. På länsstyrelsens hemsida hittade jag en undersökning som jämförde de nordiska ländernas mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Enligt mig fanns det bra information om barnens process då de kommer till Finland.

Ett barn som anländer till Finland utan sina föräldrar eller vårdnadshavare, som söker om internationellt skydd placeras först i mottagningscentraler som är avsedda för barn. Där jobbar kompetent personal som har till uppgift att sköta dessa barns dagliga omsorg. Under tiden barnet bor på grupphemmet görs en utredning om förutsättningar för barnet att få uppehållstillstånd i Finland. Man gör även en hälsoundersökning om barnets särskilda behov av stöd (lanstyrelsen.se).

Tingsrätten utser en person som kommer att representera barnet och fungera som intressebevakare under asylförfarandet. Intressebevakarens uppgift är att se till att barnet behandlas rättvist i Finland och hjälper barnet med myndighetsärenden i frågor som gäller asylförfarande och familjeåterförening (lanstyrelsen.se).

Barnen får grundbehoven tillfredställda och de får även professionell omvårdnad och omsorg i form av social- och hälsovårdstjänster och ekonomiskt stöd. Det planeras professionella planer för vård och fostran och barnen får rätt till undervisning som motsvarar barnens ålder och nivå. Barnen får även rättslig hjälp och tolktjänst finns tillgänglig om det behövs (Migrationsverket.fi).

Om barnet har anhöriga i Finland som vill ta hand om barnet finns det möjligheter till det efter att socialförvaltningen har gjort en utredning om hemmet är lämpligt för ett barn. Även om barnet bor hos sina anhöriga är han/hon fortfarande inskriven i grupphemmet och får bidrag därifrån. Ett barn som saknar anhöriga i Finland får bo kvar på grupphemmet. När han/hon har fått uppehållstillstånd får de flytta till familjegrupphem,

varje familjegrupphem består av ca åtta barn och personal som är både finländare och personer med invandrarbakgrund (länstyrelsen.se).

4 TEORETISK REFERENS RAM

Den teoretiska referensramen för detta examensarbete kommer att omfatta *kristeorier*, *KASAM* (känsla av sammanhang) och *empowerment*. Jag kommer att inleda med att lyfta fram *KASAM*. Mitt mål är att studera de ensamkommande flyktingbarnens välmående utgående från denna teori. Sedan fortsätter jag med *kristeorier*. Dessa är viktigt att ha med som teori eftersom traumatiska kriser kan utlösas av plötsliga händelser i ens liv. Slutligen tar jag upp ett av flera begrepp inom socialpedagogiken som är *empowerment*. Begreppet empowerment handlar om att individen känner att den har kontroll över sitt liv och kan påverka sin livssituation, vilket är viktigt för individens välmående. Därför anser jag att det är värdefullt att studera om dessa barn upplevde känslor av empowerment då de kom till Finland.

4.1 KASAM (Känsla av sammanhang)

KASAM som står för Känsla av sammanhang är ett begrepp som myntades av Aaron Antonovsky som var professor i medicinsk sociologi.

Antonovsky menar att en individ aldrig är helt sjuk eller helt frisk utan att vi rör oss hela tiden mellan de två polerna frisk och sjuk. Han menar att det är graden KASAM som ligger till grund för var vi befinner oss mellan dessa poler. Vidare menar han att man fokuserar på det som bringar hälsa, det vill säga det salutogena perspektivet som fokuserar på det friska istället för på det som bringar ohälsa. Antonovsky utgår från tre komponenter: *begriplighet*, *hanterbarhet* och *meningsfullhet*. För att få ett högt KASAM krävs det att man får höga värden på dessa tre komponenter (Antonovsky 2002:37–38).

4.1.2 Begriplighet

Första komponenten, *begriplighet*, innebär i vilken utsträckning man upplever inre och yttre stimuli som gripbara, strukturerade och förnuftmässiga istället för att känna dem kaotiska, osammanhängande, ostrukturerade och oväntade. En individ som har hög känsla av begriplighet ser det som han kommer att möta i framtiden som förutsägbart, och det som kommer oväntat går att förklara eller ordna upp. Antonovsky betonar att även om individen drabbas av sådant som alltid inte går att förutse, exempelvis död eller krig, menar han att en som har hög känsla av begriplighet förmår att göra situationen begriplig. Medan en individ som har en låg känsla av begriplighet inte förmår att förstå situationen. Istället kan man tro att det handlar om otur, och att man kommer drabbas av dåliga händelser hela livet (Antonovsky 2002:39).

4.1.3 Hanterbarhet

Den andra komponenten är *hanterbarhet*. Denna komponent definierar Antonovsky så här ”*den grad till vilken man upplever att det står resurser till ens förfogande, med hjälp av vilka man kan möta de krav som ställs av de stimuli som man bombarderas av*” (Antonovsky 2002:40).

En individ som har en hög hanterbarhet förstår sin situation och ser inte sig själv som ett offer. Istället fokuserar man sig på sina resurser och resurser som finns till ens förfogande, exempelvis familj, vänner, tron eller professionellt stöd för att bearbeta det som man tvingas konfronteras med. Individen är medveten om att mindre bra händelser kan drabba en men kan bearbeta det och inte sörja för alltid. Individer som har en låg hanterbarhet gör sig istället till ett offer, och kan anse att livet är orättvist (Antonovsky 2002:40).

4.1.4 Meningsfullhet

Tredje komponenten är *meningsfullhet* som han även benämner som motivationskomponenten. De individer som har en stark KASAM ser livet som meningsfullt och kan tala om det som de är engagerade i, sådant som har betydelse så väl känslomässigt som kognitivt. Antonovsky menar att den som har hög meningsfullhet inte blir glad när det

händer hemska saker såsom krig eller att en närstående dör men det gör att man söker mening och konfronterar utmaningen för att på bästa sätt klara sig igenom den. Individer med låg KASAM fokuserar sig på det negativa i händelser som de konfronteras med och därmed får svårigheter att finna mening med livet (Antonovsky 2002:40).

4.2 KRIS

Här kommer jag att beskriva olika kriser, hur de kan uppstå och varför, jag kommer även att skriva hur Cullberg delar in de olika faserna som en individ kan gå igenom.

4.2.1 Utvecklingskriser

Utvecklingskriser är det som orsakas av normala livsförändringar såsom att bli förälder eller att gå från barndom till vuxenliv. Förändringar som kan innebära att individen upplever sin identitet som hotad. Barns och ungdomars utveckling har sina typiska kriser. Även vuxna genomgår utvecklingskriser exempelvis medelålderskris eller att bli pensionär (Franzén 2001:42).

4.2.2 Traumatiska kriser

Traumatiska kriser till skillnad från utvecklingskriser kan man drabbas av när någonting händer plötsligt. Orsaker till traumatiska kriser kan sägas vara förlust av någonting, exempelvis förlust av en närstående, förlust av autonomi och förluster i samband med större samhällsförändringar och katastrofer. (Franzén 2001:43)

Psykisk kris kan utlösas av många olika orsaker som närsomhelst kan hända i individens liv, exempelvis om en närstående plötsligt dör. Reaktionen det kan leda till beror på vilken roll den avlidna har haft i ens liv. Har den avlidne varit en stor trygghetsfaktor kan det vara svårt att bearbeta sorgen.

En individ som lider av psykiska kriser har upplevelser av övergivenhet, självförkastelser och kaos. En person som separerats från sina föräldrar under akuta omständigheter såsom skilsmässa eller död kan ha en känsla av övergivenhet. Medan ett barn som känner sorg kan ha känsla av apatilöshet eller andra tecken som visar att barnet inte bryr sig om sitt välbefinnande eller andras. Cullberg menar att även kaos upplevelser kan med-

föra starka ångestkänslor, en känsla av att snabbt finna mening med det som har hänt eller med det egna livet. Cullberg har valt att dela in traumatiska krisers förlopp i fyra faser:

- Chockfas
- Reaktionsfas
- Bearbetning
- Nyorienteringen

De ovanstående krisförloppen behöver inte varje människa gå igenom, ibland kan det hända att en individ går bara igenom tre faser. Cullberg menar även att faserna inte är klart åtskilda utan att de kan vara invävdade i varandra. (Cullberg 2003:143–145)

4.2.3 Chockfasen

Hur länge chockfasen varar hos en individ skiljer sig från ett par sekunder till flera dygn. I det här läget är individen i en förnekelse av vad som har hänt och kan inte ta in det som har skett. För det mesta kan man säga att den som blivit drabbad kan vara välfungerande utåt. Individen visar inte känslor på det som har hänt, istället är denne väldigt lugn på ytan och upplever kaos inombords. Man kan i det här skedet ha svårigheter att komma ihåg vad som har sagts. Under chockfasen kan man i vissa fall se en del beteenden hos individen exempelvis kan han/hon börja skrika, riva av sig sina kläder eller repetera meningar eller händelser. Under den här fasen har individen svårt att kommunicera med andra. Det är sällan som chockfasen övergår i psykos, det vill säga ett tillstånd där verklighetskontakten brutit (Cullberg 2003:146).

4.2.4 Reaktionsfasen

Reaktionsfasen brukar vanligtvis börja när individen har accepterat det som har hänt eller kommer att hända efter att varit i en viss typ av förnekelse. Här frågar sig personen frågor som varför har detta hänt mig? ofta talar man också om hur orättvist detta är. Vanligtvis söker individen en förklaring som alltid inte stämmer med verkligheten, exempelvis kan denne se det som skett som en straff för något man tidigare gjort. Isolering av känslor kan vara vanligt vid smärtsamma upplevelser. Man kan lugnt berätta det som

har hänt. Om den känslomässiga isoleringen varar en längre tid kan det ha negativa följder. I andra fall kan det hända att han/hon undertrycker sina känslor, försvarsmekanismerna är så effektiva att man inte vet att känslorna finns. Detta undertryck sker oftast när individen försöker socialt anpassa sig till omgivningens förväntningar och krav. Man vill inte göra andra besvikna och försöker vara ”duktig” (Cullberg 2003:150).

Chockfasen och reaktionsfasen kallas tillsammans den akuta krisen, sorgereaktionen är en viktig del av den akuta krisen vid separationer. Individen känner sig övergiven. Tecken på detta är förtvivlan, tomhet och låg vitalitet. Individen kan vilja ta sitt liv, förlora matlusten och bry sig mindre om sitt dagliga liv. Han/hon drar sig undan från andra och kan uppleva sig sämre än andra.(Cullberg 2003:152)

4.2.5 Bearbetningsfasen

I det här skedet är man förbi den akuta krisen som kan pågå under flera månader eller ett år efter traumat. I det här skedet börjar individen koncentrerar sig på framtiden och inte så mycket leva i det förgångna. Under denna fas börjar man ta sin nya roll och acceptera det som skett. Om bearbetningsfasen inte sker inom rimlig tid, behöver den drabbade säkerligen professionell hjälp (Cullberg 2003:155).

4.2.6 Nyorienteringsfasen

I den sista fasen, som egentligen inte har en avslutning, lever individen med det som har hänt som något i det förflutna. Man är medveten om det som har skett, men har bestämt sig för att det inte skall vara ett hinder för att leva vidare. Individen finner nya intressen som ersätter det som man har förlorat. På det sättet byggs självkänsla upp Och de svikna förhoppningarna har bearbetats. Krisen som individen har gått igenom blir en del av livet och inte något som totalt suddas ut och de flesta upplever att händelsen får nya betydelser under de kommande livsperioderna (Cullberg 2003:157).

4.3 Empowerment som socialpedagogiskt begrepp

I dagens samhälle är begreppet empowerment ett populärt begrepp särskilt för dem som jobbar med utvecklings- och förändringsfrågor. Inom den vetenskapliga litteraturen bör-

jade begreppet användas i samband med lokalt självstyre, aktivism och social mobilisering. Begreppet har sin grund i den sociala aktivistideologi och de sociala proteströrelser som växte fram i USA under 1960-talet. Begreppet används idag främst i samband med olika grupper som anses vara svaga i samhället, till exempel drogmissbrukare, invandrare, funktionshindrade och personer med psykiska sjukdomar (Hydén & Brusén:2000:72).

Det finns ingen bra översättning för detta begrepp på svenska, men om man tittar upp ordet empowerment i de amerikanska ordböckerna finner vi att detta betyder ”to give official authority or legal power to” vilket betyder att ge makt eller auktoritet till och att ge möjlighet/tillåtelse. Detta beskriver fortfarande inte hela innebörden av det som begreppet empowerment står för. Då man söker rötterna till begreppet finner man att den har sin grund i det latinska ordet portere som betyder ”to be able to” vilket betyder att vara förmögen att. Det finns svårigheter att entydigt definiera vad empowerment är, däremot kan man lätt säga vad motsatsen till empowerment är, exempelvis hjälplöshet, maktlöshet, hopplöshet, modlöshet och initiativlöshet. I korthet kan vi säga att empowerment handlar om att låta individen ha kontroll över sitt liv (Hydén & Brusén:2000:73).

4.3.1 Makt och maktlöshet

Brusen & Hydén (2000) menar att makt handlar om att vara herre över sitt öde och kunna vara med och påverka i frågor som gäller en själv. Vidare menar de att makt är ett grundläggande behov som varje individ bör få känna. Att människor känner behov av makt handlar egentligen om ett behov av inre kontroll över det egna livet, det vill säga att individen känner att den har inflytande och att det man säger har betydelse. Det är också viktigt att man blir hörd och respekterad. Individer som känner vanmakt och maktlöshet utvecklar efter en tid ett starkt känslomässigt beroende av personer och förhållanden som finns omkring dem. Då de utvecklar ett alltför starkt beroende har de svårt att fatta beslut som gäller deras livssituation både långsiktigt och kortsiktigt. Detta kan leda till att individen känner sig otillfredsställd med sin livssituation och därmed kan känna nedstämdhet, hopplöshet, ångest, upprördhet och aggression mot sig själv (Brusen & Hydén 2000:76).

Då individen reagerar på det viset kan det påverka många av organismens funktioner och framkalla somatiska sjukdomar. Många frågar sig om inte empowerment och makt är samma sak. Mondos & Wilson menar att det är viktigt att skilja mellan faktisk eller reell makt och känsla av makt och känslan av att ha makt. Författarna förklarar empowerment som ett psykologiskt tillstånd som innefattar en känsla av kompetens och kontroll. En person som är empowered är öppen för förändringar, påstridig men inte aggressiv, ansvarig för sina handlingar och skyller inte på andra. Individen lär sig av sina misstag, konfronterar och har hög självkänsla (Brusen& Hydén 2000:77).

5 METODVAL

Metoden som används i detta examensarbete är kvalitativ. Jacobsen (2007) väljer att kalla denna metod för en öppen metod, det vill säga att den som utför undersökningen försöker styra informationen som har samlats in så lite som möjligt. Detta kallas ett induktivt förhållningsätt. Intervjuaren skall inte ha någon bestämd uppfattning om det som man undersöker, eftersom det kan leda till att man ser det man redan tror sig veta och får sitt antagande bekräftat. Respondenterna ska få uttrycka sig med sina egna ord (Jacobsen 2007:48). I likhet med Jacobsen skriver Kavle att respondenterna kan få fram deras perspektiv med egna ord (Kvale 1997:70). Den kvalitativa metoden kännetecknas av att man går från empiri till teori, teorierna skapas från det som observeras och empirin blir utgångspunkt för teorin i arbetet (Jacobsen 2007:48–49). Jag anser att metoden är lämplig för mitt examensarbete då jag fokuserar mig på respondenternas egna berättelser.

5.1 Datainsamlingsmetod

Datainsamlingsmetoden i detta examensarbete är öppen intervju. Öppen intervju handlar om att intervjuaren och den som blir intervjuad samtalar om ett tema. Vanligtvis görs intervjun i ett personligt möte.

Öppna intervjuer är väldigt tidskrävande, en intervju kan ta upp till två timmar eller mer. För det första kan det ta tid att ordna upp mötet med den som skall intervjuas, beroende på om alla som ska intervjuas befinner sig på samma plats, det kan även ta tid att behöva ta sig till olika platser. Även att ordna träfflokal där intervjun skall ske kan ta

tid. Svårigheter med öppen intervju kan vara dels att det begränsar mängden personer man intervjuar. Sen kan man få så mycket material att det inte går att få en överblick. Enligt Jacobsen kan öppna intervjun variera, i vissa fall sker intervjun som ett samtal utan att intervjuaren styr eller begränsar respondenten. Vanligtvis är öppna intervjun strukturerad till en viss grad, det vill säga att undersökaren på förhand har bestämt olika teman som ska tas upp. Jacobsen menar att öppen intervju är lämplig då man är intresserad av vad människor säger. Vidare skriver han att personliga intervjuer skapar individualisering (Jacobsen 2007:93).

Mina respondenter består utav två personer och jag kom i kontakt med dem via en arbetskollega. Jag har valt att ha olika teman för mina intervjuer för att det inte skall gå helt utanför det som jag vill få reda på. Intervjuerna tog en timme var och respondenterna fick välja när och var intervjuerna skulle hållas. Intervjuerna bandades in och sedan transkriberades.

5.2 Bearbetning och analys

Det finns flera olika sätt att analysera kvalitativdata, de olika analyserna har alla gemensamma drag. Inom kvalitativ forskning arbetar man med rådata, det kan vara observationer man har gjort, intervjuer eller videoinspelningar.

Jag har valt att analysera det material som jag har samlat in med hjälp av narrativ analys. Anledningen till valet av denna form av analysmetod är för att synliggöra respondenternas röster. Jacobsen (2007) menar att respondenterna vill framställa sig själv på ett visst sätt, detta sker genom att den som blir undersökt berättar historier och på det sättet förmedlar sina åsikter. Inom den här formen av analysmetod handlar det om att sätta sig i den undersöktes situation. Den narrativa analysmetoden menar Jacobsen sker i bestämda steg (Jacobsen 2007:145):

- *”De centrala elementen i berättelsen identifieras.*
- *Allt som inte är ett element i berättelsen avlägsnas från intervjun.*
- *Berättelsen läses som en helhet för att man ska se vad som är budskapet (eller budskapen)”*

5.3 Etisk övervägande

Då man utför en undersökning gör man intrång i individens privata liv. I vissa fall kan undersökaren sättas i dilemman. Jacobsen menar att varje undersökning ska försöka tillfredsställa tre grundläggande etiska krav.

- *"Informerat samtycke, det vill säga att den som blir intervjuad ska frivilligt delta i undersökningen samt att den är medveten om vilka risker eller möjligheter som denna undersökning kan medföra"* (Jacobsen 2007:24).
- *"Skydd av privatliv, det är viktigt alltid att tänka på hur känslig informationen är för den som blir undersökt. Ju känsligare information som samlas in desto mer bör respondenternas/informanternas privatliv skyddas"* (Jacobsen 2007:24).

Samtliga som kommer att delta i min undersökning ska delta frivilligt i undersökningen och kommer få information om varför denna undersökning görs. Jag kommer att skydda deras privatliv genom att använda fingerat namn, och jag ska försöka i bästa möjliga mån återge deras berättelser korrekt.

6 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel kommer jag att skriva resultaten av mina intervjuer som jag gjorde. Då jag påbörjade mitt examensarbete hade jag fyra personer som ville delta i min undersökning. Men varje gång jag bestämde tid med två av respondenterna gav de alltid en orsak till varför de inte kunde komma och det var alltid en timme före tiden vi hade bestämt. Efter som respondenterna befann sig i en annan stad än jag själv fanns det inte möjligheter för mig att åka många gånger. Varför de inte ville delta i undersökningen är okänt för mig.

6.1 Sofias Berättelse

Flera dagar försökte jag få kontakt med Sofia, hon var inte säker på om hon ville berätta om flykten hit. Hon undrar varför någon överhuvudtaget skulle vara intresserad? Efter

att ha funderat ett tag bestämde hon sig för att vara med. Vi bestämde att vi skulle träffas tidigt på morgonen på en cafeteria.

När jag först ser Sofia verkar hon glad och lite nervös, hon har redan satt sig ner och beställt en kopp kaffe.

”Jag kom till Finland för exakt 15 år sedan från mitt hemland Somalia när jag var 13 år. Idag är det en självklarhet för mig att det är här som jag kommer att spendera hela mitt liv men när jag först kom hit var det inte lika självklart.

Man kan säga att jag har haft en bra barndom, jag minns att jag alltid varit en väldigt social och pratglad flicka, jag hade många vänner och tyckte aldrig att det var något som saknades i mitt liv. Min familj består av mina föräldrar och sju syskon, fyra bröder och tre systrar. Vi bodde i en liten lägenhet och jag delade rum med mina tre systrar, det var alltid trångt och ingen kunde ha vänner över natten.

Min pappa jobbade hårt medan mamman tog hand om hushållet. Jag var ofta hemma med min mamma och hjälpte till. Jag smög alltid ut på vår stora gård för att leka en stund mellan hushållssysslorna. Allt jag ville när jag var yngre var att få gå i skolan och leka på skolgården med andra barn men jag visste att mina föräldrar inte hade råd till att betala en skolavgift just nu. Min pappa hade lovat mig att jag också snart skulle få gå i skolan.

Dagarna som var fyllda av glädje och skratt blev snart fyllda av tårar och gråt. Allt började en vanlig onsdag när jag var hos min granne för att hämta en skål åt min mamma. Helt plötsligt hör jag en kraftig smäll som skakar om hela huset. Sedan hör jag att människor omkring mig skriker och är i panik, jag kunde inte riktigt förstå vad som hände. Jag springer hem och tittar omkring mig. Jag hör hur kvinnorna börja gråta men jag förstod inte varför, vad är det som har hänt? vad var det som smällde? Efter en liten stund kommer min pappa inspringande och tar tag i mig sedan springer vi iväg, min pappa sätter en bindel för ögonen på mig. Vad är det som han inte vill att jag ska se? Förvirrad kommer jag hem med min pappa och jag får direkt gå in på mitt rum. Jag hörde hur min mamma och pappa diskuterade om någonting jag inte uppfattade. Följande dag verkar allting annorlunda, min pappa skulle inte gå till jobbet som vanligt. Istället skulle han föra mina bröder till en morbror som befinner sig i en annan stad och

två av mina systrar skulle till min moster som också befann sig långt härifrån. Varför skulle de skickas iväg?

En helt vanlig dag när solen sken och det var som allra hetast på dagen kom min pappa till mig och sa att jag imorgon skulle åka med min farbror till ett säkert och tryggt ställe, han förklarade för mig att det inte var säkert här längre och att människor som gick ute på gatorna blev skjutna. Jag förstår inte alls varför någon skulle bli skjuten här, jag hade aldrig varit med om krig men för mina föräldrar var det här alltför bekant. Jag skulle få åka med en farbror som jag aldrig hade träffat, hur skulle det här gå och vart var vi på väg egentligen? Morgondagen kom snabbt jag kunde inte alls sova under den natten utan jag funderade mycket på det som pappa hade sagt.

Jag åkte med min farbror och hans familj till Etiopen som är grannlandet, där skulle vi bo tills vi kunde åka vidare till USA. Jag kände mig ensam och vilsen under denna tid men blev snabbt vän med familjens barn och jag började känna mig glad igen. Men tanken på att jag inte hade någon aning om hur mina föräldrar hade det var det som blev allra tyngst för mig. Det fanns svårigheter med att kommunicera med människor för att jag inte kunde språket. Ett par månader senare lärde jag mig amhariska som är språket som talas i Etiopien och kunde göra mig förstådd.

En dag såg jag när familjen packade hastigt, jag undrade vad som hände och min farbror sa till mig att han och hans familj skulle åka till USA eftersom han hade fått ett jobb där. Han berättade för mig att skulle bli kvar här med grannen. Jag brast ut i gråt och kunde inte förstå varför min farbror sa detta till mig, jag kände ju bara hans familj här, jag började skrika att jag vill åka hem till mina föräldrar. Jag förstod ganska snart att jag inte hade någon kontroll över mitt öde utan det redan var bestämt av min farbror.

Jag var där igen ensam och med främmande människor och denna gång var det inte ens mina släktingar utan helt främmande människor. Jag blev kvar med människor som jag knappt kände. Till en början var jag väldigt ledsen över att ha blivit lämnad kvar där och trodde att jag hade varit dum och därför inte fick följa med. Jag lekte inte med barnen som fanns i huset utan höll mig undan i vänta på att min farbror skulle komma tillbaka och hämta mig en dag om jag bara var riktig snäll.

Det dröjde flera månader innan jag kunde acceptera att min farbror hade lämnat mig med helt främmande människor. Det slog mig att det var här som jag skulle förbli. Jag hade skaffat mig vänner i området och började känna en livsglädje som jag trodde aldrig var möjlig för mig.

En dag fick jag ett samtal från min farbror som berättade för mig efter ett helt år att de hade kommit fram till USA och allt var väl med familjen. Han sa inte något mer till mig, men jag skulle snart få reda på att han hade stora planer för mig.

Jag gick till skolan som vanligt med resten av barnen i familjen men plötsligt under lektionen kom det en man till mig och sa att jag måste komma med honom. När jag frågade varför sa han bara att han hade fått order av min farbror att jag måste komma med honom. Vi åkte hem och mannen sa till mig att ta med mig kläder och annat som jag ville ha med mig, men inte för mycket sa han strängt. Jag var så chockad att jag bara stod stilla i rummet utan att veta vad det var jag skulle ha med mig. När jag inte kunde bestämma mig drog han ut mig från rummet in i bilen. Nu i efterhand funderar jag på varför jag inte tog med mig någonting, jag ställer mig ofta frågan varför det var svårt för mig att ta något litet hemifrån speciellt ett halsband som min mamma hade givit mig.

Det var hemskt att inte kunna ta farväl av vännerna. Jag hade ingen aning om att detta skulle ske. Min farbror hade betalat denna man för att smuggla över mig till USA, varför fick jag ingen förvarning? Så att jag åtminstone kunde få ta farväl. Märkligt nog kommer jag ihåg vad han sa ordagrant: "nu far vi till flygfältet" Där var jag, en trettonårig flicka som rycktes ut mitt i en lektion och plötsligt står jag där vid flygfältet med en främmande man. Min farbror sa aldrig till mig om att jag ska åka någonstans alla gånger som jag talade med honom då han ringde från USA, jag hade ingen aning alls om att jag skulle åka.

Hela den här långa flygresan kändes som en evighet, jag visste inte vart jag skulle eller varför jag skulle dit, jag hade ju det bra där jag var. Först flög vi till Moskva och sedan tåg till Finland. Under hela den här resan växlas inga ord mellan mig och smugglaren utan han sa åt mig att vara tyst tills han säger till mig att tala. Jag vågade inte ens fråga honom om jag ville gå på toaletten, under denna tid trodde jag att jag hade blivit kidnappad. Trots att jag kunde lite engelska som jag hade lärt mig i skolan fick jag inte

tala med folk. Det var absolut förbjudet sa han. Jag var fruktansvärt rädd och var hela tiden orolig för det som skulle ske. Jag var rädd för att han skulle våldta mig. Jag kommer ihåg att jag hade tungt att andas under hela den här perioden och det hela kändes överkligt precis som om jag skulle se mig själv upp ifrån. Jag kände mig maktlös och att han hade all makt över mig.

Det var kallt och vått och jag hade bara sandaler och en tunn tröja på mig. Smugglaren satt mig på en bänk och gick sin väg. Jag var livrädd, det kändes inte tryggt. Jag har aldrig känt mig så rädd i hela mitt liv, osäkerheten som aldrig tog slut och känslan att inte veta vad som skulle ske näst. Jag såg bara vita människor som gick förbi mig hela tiden. Tänk att jag satt där i fem timmar och de fem timmarna har aldrig känts längre. Jag väntade på att smugglaren skulle komma tillbaka för att han sa att han skulle köpa biljetter till oss. När det hade gått fem timmar kom det en man från Etiopien och frågade mig om jag behövde hjälp och jag minns att jag sa nej jag behöver inte någon hjälp utan jag väntar på någon. Jag förklara för mannen vad som hände och han förstod vad det var frågan om och erbjöd sig att hjälpa mig till polisstationen. Jag minns hur glad jag blev när jag hörde ordet polis, äntligen någon som kan hjälpa mig. Jag har aldrig varit rädd för poliser efter som min pappa var polis i Somalia. Vi åkte buss dit, jag var rädd men jag förstod att det inte fanns en annan möjlighet än att följa med den här främlingen. När vi kom till polisstationen fick jag tala med en polis som frågade mig om jag visste var jag var och hur jag hade hamnat här, men minnet från denna intervju är svagt. Det är inte mycket som jag minns, jag kunde fortfarande inte förstå vad som hände. Om jag hade fått välja om jag skulle fly eller inte så hade jag helt klart sagt nej. Jag skulle aldrig ha kommit hit. För att det som betydde mest för mig var mina vänner framför allt efter som jag saknade min egen familj. Och jag hade inte bött med min familj sedan jag var fem år.

Det allra värsta med att komma till ett nytt land var ensamheten, man känner sig så ensam och utlämnad. Jag ställde mig frågan varför just jag? Varför får inte jag bestämma vart jag ska bo? Jag kände mig väldigt deprimerad. Det kändes som det nästan blev värre med tiden. När jag väl förstod vad som hade hänt föll jag i en ännu djupare desperation. Jag tänkte på mina vänner och funderade mycket på om min farbror hade skickat hit mig för att jag ska ta självmord. Tanken slog mig flera gånger att det skulle ha varit lättare för mig att ta självmord istället för den här eviga ensamheten. Jag

tänkte länge på om det var så att min farbror hade planerat hela den här resan för att jag skulle döda mig själv, detta var en evighetsplåga.

Jag tänkte inte alls på det som skedde omkring mig jag fokuserade mig mer på min situation och funderade mycket på det som var hemma. Jag kan inte alls minnas människor jag mött under den första perioden som jag kom till Finland. Jag vet bara att jag först befann mig i en storstad sen blev skickad till en småstad, en sak som aldrig lämnar mitt minne är stanken när vi kom till den gula villan som vi skulle bo i jag hade aldrig lukta på något så hemskt.

Jag fick en förmyndare som tog hand om mig. Hon var jätte snäll. Vi brukade baka och handla mat tillsammans. Vi hade en helt ok relation som blev bättre mot senare tid. I början satt jag inlåst på mitt rum det tog flera månader för mig att komma ut från rummet jag åt inte heller maten som jag fick, det var som om hungerkänslan bara försvann. Hon hade sina idéer om hur hon tyckte att jag skulle vara och det tyckte jag inte om efter som jag aldrig hade haft någon som sa till mig vad jag får och inte få göra. Hon bestämde vilka mina vänner skulle vara. Det kändes svårt i början att acceptera det, tillslut sa jag till henne att hon inte skulle behandla mig som ett barn eftersom jag i princip hade tagit hand om mig själv i många år. Och jag försökte även förklara för henne att flickor i min ålder var gifta i mitt hemland vi hade två helt olika syner på hur en fjortonåring borde vara.

Hela den här första perioden känns suddigt och därför också svårt för mig att beskriva hur människor tog emot mig. Man kan säga att jag var i chocktillstånd som varade allt för länge, Jag kommer ihåg att jag upplevde att jag hade svårt att andas under nattetid flera gånger under den första perioden som jag kom hit. Jag minns inte alls hur mycket jag sov då eller om jag alls sov.

Det var hemskt den dagen jag fick reda på att jag väntade på beslut från migrationsverket om permanent upphållstillstånd och att det inte var säkert att jag skulle bli här. Det var som ett slag i hjärtat. Jag väntade tio månader på svaret och det kändes som tio år.

Efter att ha bott i Finland i 4 år började jag känna mig lite som hemma men något som jag saknar är min familj som jag inte hade sett på flera år. Det var en process att ansöka om min familj men tillslut fick jag hit dem. I fyra år fick jag vänta på att få hit min

familj, under dessa år kände jag aldrig att jag hörde hit, och det kändes som det hela var en dröm som jag skulle vakna ur. Jag minns hur lycklig jag var när jag fick reda på att min familj skulle få komma hit först då förstod och ville jag bo i Finland. Det är svårt att beskriva vad jag kände men jag var överlycklig. Jag hade inte sett min mamma på tio. Äntligen skulle jag ha ett riktigt hem här i Finland. Den här upplevelsen har gjort mig till en stark person som alltid når mina mål och jag är för evigt tacksam för detta land.”

6.2 Yasminas berättelse

När jag kontaktade Yasmina ville hon gärna vara med och berätta om sin flykt hit, hon visste inte hur mycket av det som hon skulle minnas men var ändå villig att berätta om vad hon har varit med om. Hon sade till mig att hon hade förträngt det mesta.

Hennes ansiktsuttryck blir seriöst genast när bandspelaren sätts igång.

”Jag kom till Finland för fjorton år sedan. Än idag efter fjorton år har jag svårigheter att sova och uttrycka mina känslor, jag vet aldrig vad jag känner eller varför. Det är för att jag för länge sedan stängt av mina känslor för att aldrig känna sorg eller rädsla”

Jag är från mellanösten, jag tycker att det aldrig har varit fred i mitt land. Så länge jag minns har det varit krig och elände, jag kan inte riktigt säga att jag har haft en lycklig barndom. Jag aldrig riktigt fått vara barn utan alltid ansvar för mycket i hushållet och för mina småsyskon, jag är den äldsta utav fyra systrar. Jag har en bra relation med min mamma men min pappa är som en främling för mig och han känns inte ens en del av familjen. Min pappa jobbade och mamma skötte hushållet. Jag minns att min pappa hade varit missnöjd med att min mamma hade fött fyra döttrar och ingen son. Jag upplevde alltid att han var mest besviken på mig” jag skulle ju ha varit hans äldsta son”.

En vacker sommardag när allt skulle ha varit som vanligt bröt krig ut. Alla människor bara sprang omkring och jag hörde skjutningar. Det var inget nytt, men denna gång var det som att golvet under mig skakade. Jag sprang hem till mina föräldrar och på väg dit såg jag fler döda människor. Jag var inte säker på om de var döda men de rörde sig inte och jag kunde se blod. Hjärtat bultade och jag kände hur det blev tyngre och tyngre att andas. Skulle min familj vara vid liv? Det var det enda som jag tänkte på hela vägen

hem. När jag var framme såg jag min familj som vara samlade i ett litet hörn i vardagsrummet.

Tidigt följande morgon blev jag väckt av min mamma som redan var påklädd. Jag undrade varför min mamma var påklädd så här dags. Min mamma sa till mig att jag skulle åka till "Suede" (Sverige) jag blev väldigt glad för att jag visste att min moster bodde där och hon hade skickat många fina bilder därifrån. När det blev klart att jag ska lämna landet blev det en lättnad då det var krig och jag fruktade för mitt liv. Jag kommer ihåg att jag skulle iväg till ett tryggt land och var glad för det samtidigt som jag var sorgsen för att min familj inte skulle följa med, jag ville vara glad men jag kunde inte riktigt tillåta mig själv att bli glad på grund av skuld känslor. Min mamma sa till mig att jag inte behövde ta någonting med mig och att jag skulle åka ensam med en främling och det kom som en rejäl chock, vem var han? Varför skulle just jag få åka? Och hur skulle min familj klara sig? Förrän jag hann smälta in det som hade hänt var jag där med mannen på flygplatsen. Han verkade nervös och sa att jag skulle vara tyst och inte säga ett ord till någon. Allt jag minns från den här tiden är att vi åkte flyg sedan båt för att komma till det landet som jag trodde var Sverige.

Jag upplevde att hela flykten kändes överklig och att jag när som helst skulle vakna ur min mardröm. När vi kom till landet fick jag reda på att vi inte alls var i Sverige utan hamnat i Finland. Smugglaren sa att det aldrig var planerat att åka till Sverige. Chockad och besviken frågade jag vem jag skulle till, han titta bara på mig och gapskratta sedan sa han att staten skulle ta hand om mig. Jag blev överlämnad till polisen och därifrån hände det mycket på en gång väldigt snabbt. Allt kändes överkligt och jag uppfattade inte vad som skedde och vad menade han med att staten tar hand om dig?

Under flykten tänkte jag bara på att rädda mitt liv och att överleva, men sen när jag kom till Finland började jag att reflektera över det som hade hänt? Före det är man i förnekelse. Jag kände mig vilse, ensam och förvirrad över att ha kommit till det nya landet, i den åldern som jag var är det ju annars så att känslorna är lite överallt och man håller på och söker efter sin identitet. Det är så viktigt med stöd just under tonåren och det saknade jag helt. Jag tror inte att jag har återhämtat mig riktigt från den tiden och den ensamhet som jag kände då.

Jag fick bo på ett boende tillsammans med sex andra barn i samma ålder som mig, vi talade aldrig med varandra. Jag minns att man alltid hörde hur klockan tickade för att det var så tyst. På boendet fanns en blond kvinna i medelåldern som såg något ovårdad ut. Hon försökte få oss att spela spel. Vet hon inte varför vi är här? Jag började vänja mig på boendet det var helt trevligt och vi fick det som vi behövde. Men man var ensam med sina problem. Vi hade personal som lagde vår mat och höll reda på när vi hade möten och läkartider. Det var ganska skönt att inte behöva ta ansvar för en gångs skull. Vi gick i skolan, man kan säga att allt var bra. Men när jag tänker efter så var det ingen som frågade mig hur jag kände mig utan min familj här, de skötte om de praktiska sakerna men inte de känslomässiga. Jag kände en viss oro hela tiden. Vad gör jag här? hur länge ska jag vara här?

Den värsta tiden var när man fick vänta på beslut från migrationsverket om permanent uppehållstillstånd. Det var evigheter jag fick vänta i flera år, det kändes som att de väntade på att jag skulle fylla 18 år för att de sedan skulle skicka hem dig.

I väntan på asyl förstod jag inte alls på att jag väntade på någonting. Jag hade ingen aning om att man kunde skickas tillbaka jag var ju bara plötsligt här. De första månaderna var allt intressant man var nyfiken på allt, jag var glad, jag vet inte om jag riktigt förstod hela grejen. Det var som en dröm.

Jag funderade jättemycket på min familj jag sökte om att få hit min familj och jag blev väldigt deprimerad när jag inte fick. Det finns byråkratiska saker som är svåra för en fjortonåring att förstå. Eftersom att min mamma och pappa dog i kriget fick jag inte ansöka om att få hit mina syskon. Enligt lagen återförenar man inte syskon om det inte finns föräldrar därför fick jag inte hit mina syskon. Jag kunde inte alls förstå varför, jag funderade på det i flera månader. Jag blev så chockad och trodde att beslutet berodde på mig. Jag började gråta i flera dagar då beslutet kom. Hela den här processen är väldigt svår att gå igenom som barn, man kan inte språket kan inget om lagen eller vilka rättigheter man har. Du har ingen som kan stöda dig när du behöver hjälp. Jag kunde inte förstå att det skulle bli bättre med tiden utan jag trodde att jag hela mitt liv skulle vara ensam, deprimerad och självmordsbenägen.

Jag ville ta mitt liv flera gånger, många som bodde på samma boende försökte begå självmord. Ingen i hela världen kan förstå vilket helvete det här var bara en som har

upplevt det kan förstå. Hela den här processen är för stort för ett barn. Jag tyckte inte att någon förklarade någonting för mig eller gav mig tips om vad jag skulle göra, och ingen förstod mina problem. Det kändes som att jag skulle bli tokig. Det här är otroliga saker. Samtidigt som du oroar dig för ditt hemland och hur alla som blev i kriget har det måste du också anpassa dig till ett helt nytt land med en helt annan kultur, religion och lagar.

Jag skulle inte ändra på det som jag har gått igenom, det har gjort mig till en starkare person. Jag började känna mig "mänsklig" igen när jag hade lärt mig språket gick färdigt grundskolan och sedan yrkesskolan. Jag kunde påverka mitt liv på något sätt genom att tjäna pengar och kunna åka till mina syskon. Jag funderar än idag på varför jag inte fick hit mina syskon. Det går inte en dag som jag inte är orolig för mina syskon efter som det fortfarande är krig i mitt hemland. Det beslutet som myndigheterna gjorde för fjorton år sedan påverkar mitt liv än idag på grund av olika skäl. Inte bara den ständiga oron men även ekonomiskt då jag skickar pengar till mina syskon varje månad för mat och deras hälsovård.

Jag känner mig inte finsk och det tror jag aldrig att jag kommer att göra heller men jag har utbildning och därför känner mig etablerad i det finska samhället. Jag känner mig aldrig riktigt hemma. Jag tycker att jag än idag har svårigheter att visa känslor senast igår sa min man det till mig, mitt svar till honom var att jag har haft ett tufft liv.

7 RESULTATANALYS

I detta kapitel kommer jag att analysera resultaten från intervjuerna. Syftet är att få en djupare förståelse av hur denna utsatta grupp kan må efter en flykt.

7.1 Flykten

Resultaten visar att flykten inte var planerat utan något som bara skedde plötsligt. Undersökningen som gjordes i Canada av Montgomery, Rousseau och Shermarke visade att det är vanligt för ensamkommande flyktingbarn att flykten bara sker plötsligt och inte planeras med barnen på förhand. Resultaten visar också att flyktingbarnen inte visste vart de var på väg. De hade ingen aning om vilket land de befann sig i förrän efter flera månader. Berättelserna från respondenterna visar att ”smugglaren” inte var bekant för barnen. Barnen fick reda på deras flykt dagen före eller samma dag som flykten. I undersökningen som utfördes i Canada framkom det att barnen oftast får åka med smugglare.

Resultaten visar att barnen hade svårt att förstå vad som hände under flykten, de beskriver hela upplevelsen som överklig. När respondenterna fick frågan om de kunde beskriva första tiden i Finland kunde de inte minnas mycket, båda sade att minnena är suddiga och det var svårt för dem att minnas något från den tiden. Detta visar att respondenterna under flykten var i chockfasen. Cullberg (2003) betonar att en individ som är i chockfasen har svårt att minnas människor eller samtal som varar under denna fas. Sofia beskriver hennes chock som *”det hela kändes överkligt precis som att jag skulle se mig själv upp ifrån”* Yasmina upplevde att flykten var en bestraffning från hennes farbror. Hon var i förnekelse av vad som verkligen hade hänt för att finna mening i situationen. Cullberg menar att man under chockfasen kan vara i förnekelse. Respondenterna beskriver känslor av rädsla och otrygghet och en osäkerhet på grund av att de inte visste vad som skulle hända. Lagnebro (1994) beskriver känslor av otrygghet och ovisshet hos de finska krigsbarnen.

Franzen (2001) menar att tecken på traumatisk kris är bland annat känsla av övergivenhet. I likhet med Franzen visar resultaten att respondenterna kände en stor ensamhet och

känsla av övergivenhet vilket tyder på att respondenterna gick igenom en traumatisk kris.

Resultaten visar att dessa ensamkommande flyktingbarn inte hade kontroll över flykten, de var inte medvetna om varför de måste skickas iväg utan föräldrar eller syskon. De kunde inte bestämma sina öden utan det bestämdes av deras föräldrar som ville barnen väl. Genom deras berättelser uttrycker de hur svårt/tungt det har varit för dem att inte ha makt eller inflytande över sina liv både före och efter flykten. Enligt Brusen & Hydén (2000) är det ett grundläggande behov för individen att ha makt över sitt öde och den som saknar detta kan utveckla känslomässiga svårigheter. Han/hon kan känna nedstämdhet, hopplöshet, ångest och upprördhet. Det kan förekomma aggression mot sig själv. Detta som författarna beskriver hos en individ som känner sig maktlös finner man hos respondenterna.

När det fanns tid för reflektion, började respondenterna fråga sig varför detta hände dem? Efter reflektionen ansåg en av respondenterna att hon inte blev kidnappad, nu började hon förstå vad som hade hänt och känslan av förnekelsen försvann. Cullberg (2003) beskriver reaktionsfasen som när individen slutar vara i förnekelsen och låter sig acceptera det som har hänt. Individen söker efter en förklaring som inte alltid stämmer med verkligheten. Både Sofia och Yasmina beskrev att de på grund av ensamhet, vilshenhet och övergivenhet funderade på att ta sina liv vid flera tillfällen. Enligt Cullberg (2003) kan individen i den akuta krisen (chock och reaktionsfas) vilja ta sitt liv.

Undersökningen som gjordes av Ilse Derluny & Eric Broekaert visar att 37-47 % av ensamkommande flykting barn har allvarliga tecken på ångest och depression. I likhet med undersökningen visar mitt resultat att respondenterna led av depression en längre period och hade svårigheter att äta, sova eller fokusera sig på sina liv och tänka framåt. Cullberg (2003) menar att individen under reaktionsfasen kan förlora aptiten.

7.2 Ankomsten

När respondenterna kom till Finland visste de inte vad de skulle göra. De upplevde känslor av otrygghet eftersom barnen flytt från allt som var tryggt för dem. De upplevde att placeringen på fosterhemmet inte fungerade, dels för att de hade olika kulturella bakgrund och hade olika uppfattningar om vad en person i deras ålder skulle göra. De

båda flickorna skulle ha önskat att det skulle ha funnits en person bland personalen som förstod deras situation som de kunde relatera sig till. Barnen saknade stöd att bearbeta sina känslor.

Respondenterna beskriver flykten som en mycket svår situation, men trots det hemska som de har varit med om har de valt att leva vidare och skapa ett meningsfullt liv i det nya landet. Sofia menar att händelsen hon har varit med om har gjort henne till en starkare person. Cullberg (2003) betonar att individen under nyorienteringsfasen lär sig leva med det som har hänt men bestämmer sig för att det inte ska vara ett hinder för att leva vidare.

Här följer en jämförelse av barnens situation med Antonvoskys (2002) teori om KASAM (känsla av sammanhang). Frågan är om dessa barn hade låg eller hög KASAM. Antonovsky menar att en individ med höga värden av *begriplighet*, kan se framtida situationer som hanterbara och konfronterbara oavsett om de är positiva eller negativa, de förmår att se att det kommer att ordna sig. Respondenterna hade inte förmåga att se positivt på framtiden. Den andra komponenten som är *hanterbarhet* handlar om att individen ska kunna använda sig av sina resurser eller resurser som finns till ens förfogande. Respondenterna kunde inte ta hjälp av personalen på boendet socialtjänsten eller skolkuratorer för att bearbeta sina känslor. Istället tänkte de på det förflutna. De kunde ha använt sig av de professionella som fanns tillgänglig för dem och därmed göra livet meningsfullt. Respondenterna upplevde inte att de hade resurser till sitt förfogande för att klara av motgångar eller möjlighet att använda sina resurser för sin framgång.

Resultaten visar att respondenterna såg sig som offer i deras livssituation. Detta betyder det att de har lägre värden i Antonvskys hälsoskala därmed en låg KASAM.

För att ha höga värden på komponenten hanterbarhet krävs det att individen ska lyckas klara av svåra utmaningar som han/hon möter och inte sörja sina förluster. Individen ska också vara medveten om sina individuella, sociala och praktiska resurser som ger styrka till en. Mina respondenter såg inte sina liv som *meningsfulla*, Antonovsky menar att den som har hög meningsfullhet inte blir glad när det händer hemska saker såsom krig eller att en närstående dör men det gör att man söker mening och konfronterar utmaningen för att på bästa sätt klara sig igenom den. Individer med låg KASAM fokuserar sig på det negativa i händelser som de konfronteras med och därmed får svårigheter att finna

mening med livet. Jag anser att respondenterna inte fann mening med deras liv, de kunde inte tänka framåt utan fokuserade sig på det som blev kvar i hemlandet.

I resultaten kommer det fram att respondenterna inte fick veta mycket av vad som skulle hända när de kom till Finland, de blev placerade i boenden utan att ha fått en förklaring till varför de skulle bo på boendet. Barnen kände inte att de var involverade i beslut som togs gällande deras framtida liv. Hydén & Brusén menar att empowerment handlar om att låta individen ta kontroll över sitt liv och kunna påverka i frågor som gäller ens livssituation. Respondenter fick ingen information om sin situation när de kom till Finland. Istället skickas de vidare utan förklaring av vad som kommer att ske och detta gjorde dem hjälplösa, maktlösa, hopplösa och modlösa och det menar Hydén & Brusén kännetecknar en person som inte är empowered. Barnens berättelser tyder på att de inte kände sig empowered.

Undersökningen som gjordes i Sverige av Anne-Marie M. Wallin & Gerd I. Ahlström om ensamkommande flyktingbarn efter att ha bott i landet cirka tio år visar att en del av de som deltog i undersökningen inte helt hade bearbetat sina känslomässiga svårigheter. I likhet med undersökningen visar resultaten att en av respondenterna än idag har svårigheter att uttrycka sina känslor för andra människor. Sofia menar att flykten och det som hon har varit med om har bidragit till att hon inte vill visa känslor och på det sättet skydda sig själv från att känna rädsla. Och Yasmina uttrycker att hon inte riktigt kommit över det som hon har varit med om.

7.4 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Då man gör en kvalitativ undersökning är sällan målet att generalisera från en enhet till flera enheter/population istället vill man förstå och fördjupa fenomenet.(Jacobsen, 2007:166)

Kvale (2007) menar att validera är att kontrollera huruvida resultaten man kommit fram till är riktiga. Forskaren ska kritiskt granska resultat han/hon får. Vidare menar han att validera handlar om att ifrågasätta (Kvale, 2007:124)

När man använder en narrativ analys fokuserar man sig på en personlig historia. Det är svårt för andra än den individ som har intervjuats och berättat sin historia att avgöra om den är ”riktigt” eller inte. Jacobsen talar om två olika sätt som man kan validera. Dels

menar han att forskaren ska konfrontera resultaten med de som undersökts för att se hur mycket de känner igen sig i resultatet. För att öka reliabiliteten kan forskaren även göra en jämförelse med tidigare forskning som gjorts inom samma ämne och se vad andra forskare har kommit fram till (Jacobsen, 2007:159).

Det går inte att generalisera min undersökning på alla ensamkommande flyktingbarn eftersom undersökningen inte var så omfattande. Det skulle vara fel att säga att alla barn känner på det här sättet. Undersökningens syfte var att låta de ensamkommande flyktingbarnen få berätta deras personliga upplevelser. Undersökningen ger en ökad förståelse om hur ensamkommande barn kan må efter en flykt och detta var syftet med mitt examensarbete. Jag hoppas att andra som vill eller jobbar med dessa barn kan få en bättre förståelse för deras situation och på det viset ge dem stöd de behöver.

7.5 Metoddiskussion

Då man utför en kvalitativ undersökning är det ytterst viktigt att kritiskt granska sitt arbete, huruvida resultaten man kommit fram till är riktiga. Det som granskas är trovärdigheten, pålitligheten och generaliserbarheten. Jag anser att undersökningens syfte har uppnåtts. Jacobsen (2007) menar att ett sätt att öka reliabilitet kan vara att man skickar resultaten/analysen till de som har intervjuats. För att öka reliabilitet i mitt examensarbete har jag skickat berättelserna och resultaten till respondenterna för att höra deras åsikter om jag har återgivit dem korrekt. Skulle man få samma resultat om undersökningen gjordes om på nytt med samma respondenter? Jag anser att jag skulle få samma resultat ifall jag skulle göra undersökningen igen.

Med tanke på trovärdighet anser jag att min undersökning uppfyller kraven. Intervjuerna har bandats och transkriberats ordagrant till datorn. Jag har lyssnat igenom banden och jämfört med det som jag skrivit på datorn för att försäkra mig om att jag skrivit korrekt.

Även om min undersökning inte var så omfattande kan jag med hjälp av tidigare undersökningar om ämnet få bekräftelse till mitt forskningsresultat. Det framkommer i tidigare forskning att ensamkommande flyktingbarn har känslomässiga svårigheter. Vidare visar tidigare forskning att orsaker till flykten kan vara krig vilket också framkommer i min undersökning genom respondenternas berättelser.

Extern validitet handlar om resultatet man har kan generaliseras från de enheter som man undersökt till andra enheter. Då man utför en kvalitativ undersökning är sällan målet att generalisera från en enhet till flera enheter/population utan istället vill man förstå och fördjupa ett fenomen.(Jacobsen, 2007:166) Externa validiteten i min undersökning är låg eftersom jag endast intervjuat två personer. Syftet med undersökningen var inte att generalisera, syftet var att synliggöra respondenternas personliga upplevelser vilket jag anser att jag lyckats med.

Metoden som användes (narrativ analys) var lämplig för examensarbetets syfte, dock fanns det svårigheter att få respondenterna att uttrycka sina känslor i ord. Jag upplever att intervjutiden var för kort. Om jag skulle ha haft möjlighet att få träffa respondenterna åtminstone två gånger skulle jag gärna ha gjort det. På grund av att båda respondenterna jobbar heltid var det inte möjligt. Trots få respondenter anser jag att den som läser detta examensarbete kan få en bättre förståelse för hur ensamkommande flyktingbarn kan känna när de kommer till ett nytt land. Det är viktigt att vara medveten om barnens livssituation och vilka känslomässiga svårigheter de kan bära med sig. När det kommer till dessa utsatta barn handlar det bara inte om att integrerar dem i samhället snarare handlar det om att få dem att bearbeta sina känslor och få adekvat hjälp.

I början var min tanke att intervjua fyra respondenter. Som jag nämnde tidigare i kapitel sex var det två personer som bestämde sig för att inte delta i undersökningen. Forskningen gjord av Anne-Marie M. Wallin & Gerd. visar att ensamkommande barn som bott i Sverige i tio år kände sig deprimerade. Orsaken till varför dessa två individer valde att inte delta i undersökningen kan vara att de inte riktigt har kunnat bearbeta det som de varit med om. Det kan ha varit för smärtsamt att prata om det.

Efter flera försök bestämde jag mig för att utgå ifrån de två intervjuerna som jag hade utfört. Jag anser att dessa två respondenter delade med sig av sina upplevelser och det räckte med dem för att uppnå studiens syfte.

En sak som jag kunde ha gjort är att utföra en pilotintervju, då skulle jag haft möjlighet till att omarbete mina intervjufrågor. Och fråga mer direkta och ledande frågor. Jag upplevde att vi under intervjun hamnade många gånger utanför forskningsområdet.

7. 6 Slutdiskussion

Undersökningens syfte var att belysa vilka emotionella svårigheter, det kan medföra för ett ensamkommande flyktingbarn att komma till ett nytt land. Genom att höra deras berättelser försöker jag ge en ökad förståelse om hur den här utsatta gruppen av barn kan må efter en landsflykt. Genom respondenternas berättelser kan jag besvara mina forskningsfrågor. Den första forskningsfrågan var *Varför skickas ensamkommande flyktingbarn?* Orsaken till flykten för båda respondenterna var krig. De skickades oförebreda i rädsla och chock utan att ta farväl av sina vänner. Ayotte (2000) och Brendler-Lindqvist (2004) menar att den största orsaken till varför barn skickas till främmande länder är på grund av krig. Min andra forskningsfråga var *vilka emotionella svårigheter kan uppstå hos ensamkommande flykting barn?* Även denna fråga har jag kunnat besvara genom undersökningen. Barnen som kom till Finland kände sig ensamma och utlämnade och båda två uttryckte att de led av depression och känsla av maktlöshet. Det var svårt för dem att inte kunna påverka sina egna liv. De hade svårigheter att uttrycka sina känslor. En av respondenten har än idag fjorton år efter flykten svårigheter att uttrycka sig känslomässigt. Att barnen fick lämna sina hemländer i en hastig situation utan förvarning leder till att barnen inte kunde reflektera över det som hade hänt och detta kan ha bidragit till att de utvecklade känslomässiga svårigheter.

Jag upplever att barnen inte fick veta mycket före flykten, under flykten eller när de kom till Finland. De fick ingen förklaring av sina föräldrar om varför de skickades och ingen berättade för dem om varför föräldrarna inte kunde följa med. Barnen skickades med någon de inte kände sig trygga med. Om barnen hade fått vara mer medvetna om deras situation och mentalt förbereda sig skulle det finnas tid för reflektioner. När barnen kom till Finland förklarades ingenting för barnen utan de skickades vidare till ett boende där de skulle bo. Återigen var barnen maktlösa, med främmande människor och ingen aning om vad som skulle hända.

Det kanske är annorlunda idag för ensamkommande flyktingbarn för att det bor flera människor med invandrarbakgrund i Finland idag än vad det gjorde för fjorton år sedan. Idag kan flyktingbarn som kommer till Finland rådfråga personer från samma land som dem själva om saker som kan vara svåra att förstå. Tolken var den enda personen från deras hemland som de fick kontakt med. Av olika orsaker har barnen svårt att lita på personer i omkring dem, till exempel tolken. Respondenterna visste inte hur de skulle gå

tillväga för att kontakta hemlandet. Det var ingen som berättade för dem att det skulle finnas en möjlighet att ringa föräldrarna/anhöriga. Även om barnen inte kunde vara med sina föräldrar skulle det ha känts tryggare om de hade fått tala med någon som var bekant för dem. Jag hoppas att det jobbar personal med invandrabakgrund på de boendena där barnen placeras. Dessa skulle kunna ha en bättre förståelse för vad barnen har gått igenom.

Det finns vissa förväntningar på ensamkommande flyktingbarn när de kommer till Finland. Man utgår ifrån att de ska vara som andra finska barn exempelvis uttrycker en av respondenterna så här:” *Hon bestämde vilka mina vänner skulle vara. Det kändes svårt i början att acceptera det, tillslut sa jag till henne att hon inte skulle behandla mig som ett barn eftersom jag i princip hade tagit hand om mig själv i många år. Och jag försökte även förklara för henne att flickor i min ålder var gifta i mitt hemland. Vi hade två helt olika syner på hur en fjortonåring borde vara*”. Hon kände sig missförstod, detta kan leda till att konflikt uppstår inom individen och i möte med det finska samhället.

Efter undersökningen kan jag säga att jag har en ökad förståelse om ensamkommande flyktingbarns situation och vilka svårigheter flykten kan medföra. Jag anser att ensamkommande flyktingbarn hör till dem mest utsatta gruppen i Finland på grund av deras sårbarhet.

Att de ensamkommande flyktingbarnen är traumatiserade av att ha varit med om krig och elände är inget som vi i det finska samhället kan förhindra. Det som händer på vägen hit eller hur de tar sig hit är inget som vi kan påverka heller. Det som vi kan påverka är vilket bemötande barnen får i Finland och att ytterligare traumatiseringar undviks. För att göra detta möjligt måste man öka förståelse för dessa barns situation bland det finska samhället. Jag hoppas att min undersökning ska kunna bidra till det.

7.7 Vidare forskning

Det skulle vara intressant att undersöka ämnet från de professionellas perspektiv, hur de arbetar med dessa barn, vilken problematik de kan stöta på och vilka arbetsmetoder de använder. Båda respondenterna upplevde att det skulle ha varit lättare om de hade personal med invandrabakgrund på det boendet som de placerades i. Det skulle vara intressant att undersöka i vilken utsträckning det arbetar personer med invandrabakgrund på boenden för ensamkommande flyktingbarn och om det har betydelse för barnen?

KÄLLOR

Antonovsky, Aaron .2002. *Hälsans mysterium*. Stockholm. Natur och kultur.

Ayotte, Wendy .2000. *Separated Children Coming to Western Europe – Why they travel and how they arrive*. Save the Children.

Brendler-Lindqvist, Monica .2004. *Att möta de ensamkommande barnen*. Rädda Barnen.

Brusén, Peter & Hydén, Lars-Christer (red.), 2000. *Ett liv som andra. Livsvillkor för personer med funktionshinder*. Studentlitteratur, Lund.

Cullberg, Johan. 2003, *Kris och utveckling*. Natur och Kultur: Stockholm

Franzén, C. E. .2001. *Att bryta upp och byta land*. Stockholm: Natur och Kultur

Ilse Derluny & Eric Broekaert, 2008 .*Different perspectives on emotional and behavioral problems in unaccompanied refugee children and adolescents*.

Jacobsen, Dag Ingvar. *Förståelse, beskrivning och förklaring – introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2007. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Stenar. 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur.

Lagnebro, Lillemor .1994. *Finska krigsbarn*. UmU Tryckeri.

lanstyrelsen.se tillgänglig:

<http://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/integration/Ensamkommande%20barn/SKL%20rapport%20110705.pdf> (hämtad:22.8.2012)

[Migrationsverket.fi](http://www.migrationsverket.fi) tillgänglig:

http://www.migri.fi/asyl_i_finland/ansokan_om_asyl/beslut/asyl_och_internationellt_skydd: hämtad: 7.7.2012

Montgomery, Catherine, Rousseau Cecile, Marian Shermarke.2001. *Alone in a strange land: unaccompanied minors and issues of protection.*

[Rödakorset.se](http://www.redcross.se/skolsajt/flyktingar-och-migration/) tillgänglig: <http://www.redcross.se/skolsajt/flyktingar-och-migration/>
hämtad:30.8.2012

[Savethechildren.org](http://www.separated-children-europe-programme.org/about_us/separated_children.html) tillgänglig: http://www.separated-children-europe-programme.org/about_us/separated_children.html hämtad:28.8.2012)

Wallin, Anne-Marie M. & Ahlström, Gerd I.2005. *Unaccompanied young adult refugees in Sweden, experiences of their life situation and well-being: a qualitative follow-up study.*

BILAGOR

Bilaga 1

Följebrev

Bästa undersökningsdeltagare!

Jag heter Asiya Adan och studerar sociala området för tredje året på Arcada-Nylands svenska yrkeshögskola. Jag har i mitt examensarbete valt att undersöka personers, som kommit till Finland som ensam barn. Jag vill belysa deras erfarenheter av att komma till ett annat land. Detta kommer att ske genom intervjuer. Syftet med studien är att inhämta kunskap som kommer till nytta i arbete med ensamkommande flykting barn för att få en bättre förståelse av vilka emotionella svårigheter dessa barn kan gå igenom och därmed kunna möta deras behov av stöd på ett bättre sätt.

Som frivillig deltagare i undersökningen har du rätt att avbryta intervjun i vilket skede som helst utan att ange någon orsak. Dina svar är anonyma i forskningsresultatet. Ingen annan kommer att ha tillgång till råmaterialet förutom jag och min handledare. Intervjun som bandas och skrivs ut ord för ord kommer att förvaras i ett säkert ställe som ingen utomstående har tillgång till. Efter analysen av intervjun förstörs materialet.

Ett hjärtligt tack för dina värdefulla svar!

Asiya Adan

Vid eventuella frågor kan du kontakta mig via epost eller telefon

Asiya Adan.+358466125129

Adanasiy@arcada.fi

Handledare för examensarbetet är: Ellinor Silius-Ahonen(esa@arcada.fi)

Bilaga 2

Blankett för informerat samtycke

Studiens namn: Ensamkommande flyktingbarn

Jag har blivit ombedd att delta i en studie som utreder ensamkommande flyktingbarn och deras upplevelser. Syftet med studien är att öka förståelse för vilka emotionella svårigheter som kan uppstå hos ensamkommande flyktingbarn. Studien är ett examensarbete inom ramen för det sociala området på yrkeshögskolan Arcada. Jag har förstått informationen om studien som har delgetts mig muntligt och skriftligt. Jag har fått svar på mina frågor som gäller studien och jag har haft tillräckligt med tid att överväga mitt deltagande i studien. Jag förutsätter att alla de uppgifter som erhålls om mig behandlas konfidentiellt och enligt god forskningssed och att mina personuppgifter inte lämnas ut till någon. Jag styrker med min underskrift mitt frivilliga deltagande i denna studie.

Jag är införstådd med att intervjun bandas och kommer att skrivas ut i pappersform. Detta råmaterial har endast forsakaren och handledaren tillgång till. Jag förstår att all råmaterial från intervjuerna förvaras i ett låst skåp och förstörs då det inte längre behövs. Om det jag har sagt översätts till ett annat språk görs det med noggrannhet. Jag förstår att mitt deltagande i studien är helt frivilligt och att jag har när som helst under studiens gång kan avbryta mitt deltagande i studien utan att meddela någon orsak.

Ort och datum

Underskrift och namnförtydliga

Bilaga 3

Tema 1

Bakgrundsfakta om respondenterna

- Hur gammal var du när du kom till Finland?
- Hur länge har du bott här?
- Hade du anhöriga i Finland?
- Vilket land är du ifrån?

Tema 2

Flykten

- Visste du vart du skulle?
- När fick du reda på att du skulle lämna ditt hemland?
- Minns du vad du kände när det blev klart att du måste lämna ditt hemland?
- Hur kom du till Finland?
- Hur upplevde du flykten hit?
- Hur kände inför flykten?

Tema 3

Ankomsten

- Vad kände du var svårast med att komma till ett nya landet?
- Hur upplevde du mottagandet i landet?
- Hurdant stöd fick du?
- Fick du stöd av dina anhöriga, om du hade några i Finland?

Tema 4

Asylprocessen

- Ungefär hur länge fick du vänta på beslut från migrationsverket?
- Vad kände du i väntan på beslutet?
- Vad var mest avgörande i din process i att komma in i det finska samhället.

